

Schola Maastricht o.l.v. Hans Heykers

Exodus

• zaterdag 17 september | **MAASTRICHT** CRYPTÉ SINT SERVAASBASILIEK | 17.00 - 17.40 uur

i. Laat mijn volk gaan

RESPONSORIUM

Locutus est Dominus (Ex. 4, 19-23)

RESPONSORIUM

Stetit Moyses (Ex. 5, 1)

ii. Oude en nieuwe Pascha

OFFERTORIUM

Erit vobis hic dies memorialis (Ex. 12, 14)

COMMUNIO

Pascha nostrum (1 Kor. 5, 7c)

iii. Het Lied van Bevrijding:

Hij gooide paarden en strijdwagens in de zee

CANTICUM

Cantemus Domino (Ex. 15)

ANTIFONA + PSALM

Ex Aegypto eduxisti nos, Domine (Ps. 113A/114)

In exitu Israel de Aegypto domus

ALLELUIA

Eduxit Dominus populum suum (Ps. 104, 43)

iv. Manna en brood van de hemel

OFFERTORIUM

Portas caeli aperuit Dominus (Ps. 77, 23b ss.)

ANTIFONA + CANTICUM

Amen amen dico vobis | Gratias agimus (Joh. 6, 32)

ANTIFONA + PSALM

Vincenti dabo manna absconditum (Apok. 2, 17)

v. Van brandoffer tot geestelijk offer

OFFERTORIUM

Sanctificavit Moyses altare Domino (Ex. 24, 4-5)

ANTIFONA

Si offers munus tuum ante altare (Mat. 5, 23-24)

vi. Naar de letter van de wet tot heerlijkheid van de geest

RESPONSORIUM

Splendida facta est facies Moysi (Ex. 34, 29-30)

RESPONSORIUM

Si ministratio mortis (2. Kor. 3, 7 | Hebr. 3, 3)

INTROITUS

Introduxit vos Dominus (Ex. 13, 5)

Exodus

Het Oude Testament opent met de Pentateuch (= vijfdelig), de vijf boeken van Mozes. De titels van deze boeken zijn achtereenvolgens Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri en Deuteronomium. Exodus is dus het tweede boek en beschrijft de belangrijkste gebeurtenissen in de geschiedenis van de God van Israël en zijn volk, de God die een einde zal maken aan hun gevangenschap in Egypte. Ook beschrijft Exodus (in Ex. 12) de viering van Pesach als het feest van het ongezuurde brood, voordat het 'land waar melk en honing vloeien' zich voor het Joodse volk opent.

Nadat de lofzang op de bevrijding, de verlossende daad van God aan de Rode Zee, nog maar net geklonken heeft (Ex. 15), worden deze wonderen al snel vergeten. Het volk mort, maar wordt toch met het manna gevoed (Ex. 16). Onder leiding van Mozes krijgt het te maken met rechtvaardige en valse offers, tot er een nieuw verbond wordt gesloten. Na verdere dwalingen, zoals de aanbidding van

het gouden kalf¹ (Ex. 32), wordt het verbond, dat al in Ex. 19/20 is gesloten, vernieuwd en bevestigd wanneer Mozes met de tafelen der wet de berg Sinaï afdalt (Ex. 36). In het boek der Psalmen zijn veel passages te vinden waarin het Exodus-motief wordt bezongen (Ps. 113A, 104, 43), net als het voeden met manna (Ps. 77, 24).

De vroege christenen zagen in de gebeurtenissen rond de Exodus een vooruitwijzing naar hun eigen verlossing en uitverkoring. Niet pas de kerkvaders uit de eerste eeuwen na Christus, maar het Tweede (of Nieuwe) Testament zelf pakt bijna alle motieven uit het boek Exodus weer op. Paulus duidt Christus als het geslachte paaslam (1 Kor. 5, 7). In het evangelie van Johannes beschrijft Jezus zichzelf als het nieuwe manna, het levende brood, dat uit de hemel neergedaald is (Joh. 6, 32-51). De kerkvaders werken het leidmotief van de Exodus verder uit: voor Efreem de Syriër (306-373) is de Exodus als geheel een voorbode van het doopsel. Bisschop Zeno van Verona († 371/372) stelt tegenover de doortocht van Israël door de Rode Zee², die het

Mozes op de berg Sinaï (1538) door Hans Holbein de Jongere (1497/98-1543)

volk slechts de woestijn in leidt, de ware bevrijding van de christenen in het Paradijs door het water van de christelijke doop dat de zonden wegwast.

De gregoriaanse gezangen, die in de traditie staan van de kerkvaders en hun interpretatie van de Schrift, werken de motieven verder uit door het gebruik van passages uit het boek Exodus die aansluiten bij de christelijke mysteries: in de Liturgie van het Woord van de Paaswake staat het gezang *Cantemus Domino* (Ex. 15) centraal. Het programma sluit af met het intredegezag van Paasmaandag. Hierin bezingt de schola de pasgedoopten met een tekst uit Exodus 13, 5, volgens welke zij door hun doop het ‘land waar melk en honing vloeien’ betreden.

Het concertprogramma volgt dit pad van bevrijding dat de twee testamenten verbindt:

In I. belichten twee grote responsories (uit het nacht-officie van de vierde zondag van de veertigdagentijd) de persoon Mozes.

In II. bezingt een offertorium afkomstig uit Exodus het nieuwe Pascha, Christus, wiens lofzang klinkt in de communio van Paaszondag.

III. toont hoe de lofzang uit Exodus 15 wordt voortgezet in de psalmen, met name in het alleluia *Eduxit Dominus*, dat werd gereconstrueerd door de in Rome werkzame musicoloog Alessandro de Lillo, die voor zijn proefschrift ruim honderd originele gregoriaanse composities publiceerde.

IV. trekt één lijn van het manna in de woestijn, via de herinterpretatie in het Evangelie van Johannes, tot het verborgen manna dat de verlost tot zich nemen volgens de Apocalyps, het laatste boek van het Nieuwe Testament.

V. herinnert er aan dat Jezus Christus alle brandoffers voor eens en altijd heeft opgeheven in het ethische idee van de verzoening van alle broeders en zusters.

Ten slotte plaatsen we in deel VI. met twee grote responsoria de gloria (de glans) op het gelaat van Mozes, tegenover de dienst van de geest van Christus door middel van twee grote responsoria: met de woorden *multo magis* (hoeveel te meer) verheffen nieuwtestamentische auteurs het licht van de eerste verbond tot een veel helderder licht van het nieuwe verbond. ✠

Bernhard Pfeiffer

Teksten

I. Laat mijn volk gaan

RESPONSORIUM

Locutus est Dominus (Ex. 4, 19-23)

Locutus est Dominus ad Moysen, dicens:

Descende in Aegyptum, dic Pharaoni
ut dimittat populum meum,

* induratum est cor Pharaonis,

non vult dimittere populum meum

nisi in manu forti.

℣ Videns vidi afflictionem populi mei

qui est in Aegypto,

et gemitum eius audivi,

et descendi liberare eos.

De Heer sprak tot Mozes:

Daal af naar Egypte, zeg aan de Farao

dat hij mijn volk laat gaan.

* Het hart van de Farao is hard;

hij zal mijn volk niet laten gaan,

tenzij (gedwongen) met harde hand.

℣ Ik heb de ellende van mijn volk

in Egypte gezien,

Ik heb het klagen gehoord,

Ik ben afgedaald om het te bevrijden.

¹ De aanbidding van het gouden kalf is de inspiratiebron voor een oratorium dat Jan-Peter de Graaff speciaal voor dit voor festival heeft gecomponeerd. • vr 16 MAASTRICHT 20.00 | • za 18 HASSELT 15.00

² De doortocht door de Rode Zee is onderwerp van de cantate *Le Passage de la Mer Rouge* van Élisabeth-Claude Jacquet de la Guerre. Ad Mosam Barock geeft daarvan een uitvoering • vr 16 MAASTRICHT 11.00

RESPONSORIUM

Stetit Moyses (Ex. 5, 1)

Stetit Moyses coram Pharaone et dixit:

Haec dicit Dominus:

dimitte populum meum,

ut sacrificent mihi in deserto.

℣ Dominus Deus Haebraeorum misit me ad te,

ut dicam tibi.

Mozes stond bij de Farao:

‘Zo spreekt Jahwe, de God van Israël:

Laat mijn volk vertrekken om ter ere van Mij
een pelgrimsfeest te vieren in de woestijn.

℣ De Here God van de Hebreëen

heeft mij gestuurd om u te vertellen.

II. Oude en nieuwe Pascha

OFFERTORIUM

Erit vobis hic dies memorialis (Ex. 12, 14)

Erit vobis hic dies memorialis, alleluia,

et diem festum celebrabitis solemnem Domino

in progenies vestras:

legitimum sempiternum diem, alleluia.

Deze dag zal voor u een gedenkdag zijn, alleluia,

van geslacht tot geslacht zult gij hem vieren

als een hoogfeest, ter ere van de Heer;

door de wet zal hij voor altijd worden vastgelegd, alleluia.

COMMUNIO

Pascha nostrum (1 Kor. 5, 7c)

Pascha nostrum immolatus est Christus, alleluia.

Itaque epulemur in azymis

sinceritatis et veritatis, alleluia.

Christus, ons Paaslam, is geslacht, alleluia.

Laten wij dan feest vieren met het zuivere brood

van reinheid en waarheid, alleluia.

III. Het Lied van Bevrijding: Hij gooide paarden en strijdwagens in de zee

CANTICUM

Cantemus Domino (Ex. 15)

Cantemus Domino:

glorioso enim honorificatus est.

Equum et ascensorem proiecit in mare.

Adiutor et protector factus est mihi in salutem.

Laten we zingen voor de Heer,

want roemvol is Hij verheerlijkt;

Paard en ruiters wierp hij in zee.

Hij werd mij een helper en beschermer ten heil.

℣ Hic Deus meus, et honorabo eum:

Deus patris mei, et exaltabo eum.

℣ Dominus conterens bella:

Dominus nomen est illi.

℣ Deze is mijn God, Hem zal ik verheerlijken;

de God van mijn vader, Hem zal ik prijzen.

℣ De Heer maakt een eind aan de strijd:

zijn Naam is: de Heer.

ANTIFONA + PSALM

Ex Aegypto eduxisti nos, Domine

Ex Aegypto eduxisti nos, Domine.

In exitu Israel de Aegypto domus (Ps. 113A/114)

In exitu Israel de Aegypto,
domus Iacob de populo barbaro,
factus est Iuda sanctuarium eius,
Israel potestas eius.
Mare vidit et fugit,
Iordanis conversus est retrorsum;
montes saltaverunt ut arietes,
et colles sicut agni ovium. –
Quid est tibi, mare, quod fugisti?
Et tu, Iordanis, quia conversus es retrorsum?

Montes, quod saltastis sicut arietes,
et colles, sicut agni ovium?
A facie Domini contremisce, terra,
a facie Dei Iacob,
qui convertit petram in stagna aquarum
et silicem in fontes aquarum.

ALLELUIA

Eduxit Dominus populum suum (Ps. 104, 43)

Eduxit Dominus populum suum in exultatione
et electos suos in laetitia.

iv. Manna en brood van de hemel

OFFERTORIUM

Portas caeli aperuit Dominus (Ps. 77, 23b ss.)

Portas caeli aperuit Dominus
et pluit illis manna, ut ederent.
Panem caeli dedit illis,
panis Angelorum manducavit homo, alleluia.

ANTIFONA + CANTICUM

Amen amen dico vobis (Joh. 6, 32)

Amen amen dico vobis:
Non Moyses dedit vobis panem de caelo,
sed Pater meus dat vobis panem
de caelo verum, alleluia.

U hebt ons uit Egypte geleid, Heer.

Toen Israël weg uit Egypte trok,
Jakobs huis weg van het vreemdgetaald volk,
is Juda geworden zijn heiligdom,
Israël zijn domein.

De zee zag het en week,
de Jordaan boog ruggelings terug;
de bergen sprongen als rammen,
als lammeren de heuvelenrij. –
Wat was er, zee, dat gij week,
Jordaan, dat ge ruggelings terugboog,

dat, bergen, ge opsprongt als rammen,
als lammeren gij heuvelenrij?
Aarde, beef voor het aanschijn uws Heren,
voor het aanschijn van Jakobs God,
die een watersprong schiep uit de rots,
uit een steenblok fonteinen van water!

Zijn volk deed in vreugde Hij uitgaan,
zijn uitverkorenen in jubel.

De Heer heeft de poorten van de hemel geopend
en liet manna regenen als voedsel voor hen;
brood van de hemel gaf Hij hun;
de mens at het brood van de Engelen, alleluia.

Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u:
wat Mozes u gaf was niet het brood uit de hemel;
het echte brood uit de hemel
wordt u door mijn Vader gegeven, alleluia.

ANTIFONA + PSALM

Vincenti dabo manna absconditum (Apok. 2, 17)

Vincenti dabo manna absconditum
et nomen novum, alleluia.

Wie overwint, hem zal Ik geven van het verborgen
manna; en Ik zal hem een nieuwe naam geven.

v. Van brandoffer tot geestelijk offer

OFFERTORIUM

Sanctificavit Moyses altare Domino (Ex. 24, 4.5)

Sanctificavit Moyses altare Domino,
offerens super illud holocausta,
et immolans victimas:
fecit sacrificium vespertinum
in odorem suavitatis Domino Deo
in conspectu filiorum Israel.

Mozes wijdde de Heer een altaar,
bracht daarop brandoffers
en slachtte offerdieren.
Hij bracht een avondoffer
tot een liefelijke geur voor God de Heer,
ten aanschouwen van de kinderen van Israël.

ANTIFONA

Si offers munus tuum ante altare (Mat. 5, 23.24)

Si offers munus tuum ante altare,
et recordatus fueris quia frater tuus
habet aliquid adversum te,
relinque ibi munus tuum ante altare
et vade prius reconciliari fratri tuo;
et tunc veniens offeres munus tuum dicit Dominus.

Als ge dus uw offergave naar het altaar brengt,
en het schiet u te binnen
dat uw broer iets tegen u heeft,
laat dan uw offergave daar voor het altaar achter,
en ga u eerst verzoenen met uw broeder;
en kom dan terug om uw offergave aan te bieden.

vi. Naar de letter van de wet tot heerlijkheid van de geest

RESPONSORIUM

Splendida facta est facies Moysi (Ex. 34, 29-30)

Splendida facta est facies Moysi,
dum respiceret in eum Dominus.
Videntes seniores claritatem vultus eius
admirantes timuerunt valde.
¶ Descendit Moyses de monte,
portans duas tabulas lapideas in manibus suis,
scriptas utrasque digito Dei.

Mozes' gelaat was stralend geworden,
toen de Heer op hem had neergezien.
De oudsten zagen de glans
op het gezicht van Mozes.
¶ Toen Mozes de berg Sinaï afdaalde
met de twee stenen platen, de tekst van het verbond,
geschreven door de hand van God.

RESPONSORIUM

Si ministratio mortis (2. Kor. 3, 7 | Hebr. 3, 3)

Si ministratio mortis,
litteris deformata in lapidibus,
fuit in gloria,
ita ut non poscent intendere filii Israel
in faciem Moysi, propter gloriam vultus eius,
quae evacuat.

Welnu, de dienst van de dood,
waarvan de oorkonde met letters op stenen gegrift stond,
ging reeds met zulk een heerlijkheid gepaard,
dat de Israëlieten niet konden opzien
naar het gelaat van Mozes wegens de luister die ervan
uitstraalde; en toch zou deze weldra weer verdwijnen.

* Multo magis ministratio spiritus,
quae manet erit in gloria.

∇ Amplioris enim gloriae Christus prae Moysē
dignus est habitus, quanto ampliore habet domo,
qui fabricavit eam.

INTROITUS

Introduxit vos Dominus (Ex. 13, 5)

Introduxit vos Dominus in terram
fluentem lac et mel, alleluia.

Et ut lex Domini semper sit in ore vestro, alleluia.

Hoeveel te heerlijker moet dan de dienst
van de Geest zijn welke blijft gelden!

∇ Christus is groter eer waardig gekeurd dan Mozes,
voor zover namelijk de bouwer meer waard is
dan het huis dat hij bouwt.

Hij zal u leiden in een land
van melk en honing, alleluia,
en Zijn wet zal altijd op uw lippen zijn, alleluia

Schola Maastricht

Schola Maastricht bestaat uit beroepsmusici die zich tijdens en na hun conservatoriumopleiding vanuit hun eigen discipline (zang, koordirectie, orgel, schoolmuziek en muziektheorie) hebben gespecialiseerd in het gregoriaans. Het merendeel van hen volgde gedurende vier jaar een post-conservatoriale opleiding gregoriaans aan het Maastrichts Conservatorium bij dr. Alfons Kurris. Gedurende deze cursus werden op deelgebieden als retorica, articulatieprincipes en modaliteit gastcolleges gegeven door de specialisten Godehard Joppich, Johannes Berchmans Göschl en Kees Pouderoijen. Na de opleiding ontstond de behoefte om als groep zingend en studierend bij elkaar te blijven en zo werd in 1994 onder supervisie van Alfons Kurris de Schola Maastricht opgericht.

De Schola Maastricht baseert zich in zijn semiologische interpretatie met name op de handschriften van Sankt

Gallen en Metz uit de tiende eeuw. Bij reconstructies volgt de Schola de werkwijze en principes zoals die in de *Vorschläge zur Restitution van de Beiträge zur Gregorianik* gehanteerd worden.

Radio- en televisieopnamen werden gemaakt door KRO, VPRO, NCRV en Omroep Limburg. De Schola Maastricht nam met succes deel aan het gregoriaans festival in Watou 2000 en 2012 (B), het festival les Académies Musicales in Saintes, het Festival van Vlaanderen, het festival L'Europe et l'Orgue in Maastricht, het Nederlands Gregoriaans Festival (2006, 2010, 2012 en 2016), het Gregorianisches Chorfestival in Vac (Hongarije, 2002 en 2005) en het AISCGre-congres in Hildesheim 2003, Poznan 2011 en Bautzen 2019.

De Schola is niet verbonden aan een kerk of parochie en treedt voornamelijk op in concertante vorm.

Schola Maastricht © Studio Janssen

Schola Maastricht o.l.v. Hans Heykers

Vincent Kusters, Frans Gommers,
Mathieu Vermeulen, Felix Kranen,
Bernard Pfeiffer, Jos Vanhommerig
Patrick Heckmans, Jo Louppen

Hans Heykers

Hans Heykers studeerde aan het Conservatorium Maastricht de hoofdvakken orgel en theorie der muziek. Aan hetzelfde instituut studeerde hij ook kerkmuziek en gregoriaans. Na zijn conservatoriumopleiding volgde hij nog enkele masterclasses interpretatie en improvisatie.

Als zanger en organist verleende hij zijn medewerking aan diverse radio- en cd-opnamen. Van 1994 tot 2004 was hij zanger bij kamerkoor Studium Chorale. Van 1998 tot 2012 was Hans Heykers als organist verbonden aan de Onze Lieve Vrouwebasiliek in Maastricht. Sinds 2013 is hij dirigent van de Cappella Sancti Servatii van de Servaasbasiliek in Maastricht. Verder is hij dirigent van Vocaal Ensemble Silhouet uit Roermond.

❖ Currende o.l.v. Erik Van Nevel

zo 18 sept · 11.00 - 12.00 uur | **HASSELT (B)** CLARENHOFKAPEL | € 24

Upon the Chant

Doorgaans bestaan de programma's van Currende uit zestiende-, zeventiende- en achttiende-eeuwse polyfone muziek. Voor *Upon the Chant* grijpt Currende's artistiek leider Erik Van Nevel, die het ensemble in 1974 oprichtte, echter terug op het middeleeuws gregoriaans. In een eclectische stijl arrangeert hij melodieën van de belangrijkste liturgische momenten van het jaar tot nieuwe polyfone en polychrome muziek. De originele gezangen, hun toonsoort, melodische structuur en ritme laat hij ongemoeid. Een nieuwe toontaal is niet de inzet, wel ontstaat een polyfone textuur waarin de gregoriaanse melodieën steeds in een van de stemmen te volgen zijn in een bedding van modale en tonale kleuren. Dat geeft de nieuwe composities individuele, sonore en verrassende kwaliteiten.

❖ La Fonte Musica o.l.v. Michele Pasotti

zo 18 sept · 17.00 - 18.00 uur | **MAASTRICHT** SINT MARTINUSKERK | € 20

DanteNova - Musica dalla Commedia di Dante

Werken van o.a. **Antonio Zacara da Teramo, Guillaume de Machaut, Francesco Landini, Matteo da Perugia** en **Johannes Ciconia**.

In Dante's *Divina Commedia* is de denkbeeldige reis door de drie rijken van het hiernamaals allegorisch een thema. Van Hel via Vagevuur tot Hemel klinken geluiden en muziek. Dante schreef dit magnum opus in het eerste kwart van de veertiende eeuw. De tijd waarin de polyfone muziekstijl opkwam die met Ars Nova wordt aangeduid.

In het programma Dante Nova volgen Michele Pasotti en zijn ensemble La Fonte Musica de reis van de dichter. La Fonte Musica maakte het afgelopen jaar indruk met hun alom gelauwerde, gedurfde opname op vier cd's met het complete werk van Zacara da Teramo.

MUSICA SACRA IS EEN COPRODUCTIE VAN Stichting Musica Sacra en Theater aan het Vrijthof Maastricht. Satellietprogrammering en promotieconcert komen tot stand i.s.m. Cultuurcentrum Hasselt, Toon Hermans Theater en Filmhuis De Domijnen in Sittard-Geleen, Theater De Garage Venlo en Munttheater Weert. Filmselectie voor Maastricht en Sittard-Geleen door Lumière Cinema i.s.m. Filmhuis De Domijnen.

BESTUURDER Brigitte van Eck, directeur Theater aan het Vrijthof Maastricht

PROGRAMMACOMMISSIE Jacques Giesen (vz), Jos Leussink (adviseur), Sylvester Beelaert, Fons Dejong, Bas Geerts, Susanne Vermeulen en Saskia Törnqvist
RAAD VAN TOEZICHT Jean Jacobs (vz), Michel Cobben, Barbara de Heer, Bas Huyser en Lieke Wijnga

PROJECTLEIDING & FONDSSENWERVING Fons Dejong
MARKETING & PUBLICITEIT Hetty van Dongen
PRODUCTIE Raf Meijers **REDACTIE** Philip Leussink, Jacinta Wetzter, Sylvester Beelaert en Fons Dejong
VORMGEVING Philip Leussink **UITBALIE** Flora Minis en Susan Meisen **TECHNISCHE COÖRDINATIE** Sander Ronden **FACILITAIR** Nandi Nijsten **FINANCIËN** Jos Spauwen

MUSICA SACRA MAASTRICHT is lid van De Verenigde Podiumkunstenfestivals.

MUSICA SACRA MAASTRICHT wordt mede mogelijk gemaakt door Fonds Podiumkunsten, Provincie Limburg, Gemeente Maastricht, Theater aan het Vrijthof, VSB Fonds, Fonds 21, Elisabeth Strouven Fonds, Stichting Kanunnik Salden Nieuwenhof en Lira Fonds.

Met dank aan de Vrienden van Musica Sacra Maastricht en alle (concert-)locaties en samenwerkingspartners. De activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door anonieme giften van particulieren.

MEDIAPARTNERS NPO Radio4, NTR, KRO NCRV, L1, Dagblad de Limburger, RTV Maastricht.

STEUN HET FESTIVAL Voor een bijdrage vanaf € 40 geniet u als Vriend van Musica Sacra Maastricht vele voordelen. Zie voor meer informatie en aanmelding • musicasacramaastricht.nl/vriend

STICHTING MUSICA SACRA

Vrijthof 47, 6211 LE Maastricht
• info@musicasacramaastricht.nl
• musicasacramaastricht.nl
• facebook.com/MusicaSacraMaastricht
• @FestivalMSM | #MSM2022

